

BALEIKE

184. ZENBAKIA. EURO BAT
2010ko URTARRILA

www.baleike.com

AMETS ARZALLUS ETA JON MAIA

Txapelketa Nagusiko finala bi bertsolarien begietatik

Galdona

denda:

Mendaro marinela, 1
tel.: 943 143 346

biltegia:

Jose Mª Kortá Industrigunea
Pab. A6.1, 2-5 mod.
tel.: 943 861 117
fax: 943 861 330

industriarako nahiz etxerako
era guztietako material, tresna, pieza eta osagarriak

Casa BASUSTA

**CASA
BASUSTA**
LORATEGIA

Ezkontzak, Bataioak, Jaunartzeak,
Lore-zentruak, Koroak,
Landare naturalak eta artifizialak,
Zeramika-lanak eta zumezko saskiak

Etxez etxeko zerbitzua

Santiago auzoa, 18 TEL: 943 862611

BALEIKE 184

AZALA g. zabaleta

HERRI ALDIZKARIA

Foronda Kultur Etxea

Odieta, 2

tel.: 943 86 15 45

e-maila: aldizkaria@baleike.com

Argitaratzailea

Baleike Kultur Elkarte

e-maila: elkarte@baleike.com

Administrazio batzordea: Xabier Azkue, Gurenda Serrano

Erredakzio taldea: Xabier Aizpurua, Imanol Azkue,

Abelin Linazisoro, Ainara Lozano Lasa,

Aitor Manterola, Juan Luis Romatet,

Miriam Romatet, Peio Romatet, Arnaitz Rubio eta

Gorka Zabaleta

Diseinua eta maketazioa: Roberto Gutierrez

Hizkuntz zuzenketa: Imanol Azkue

Publizitatea

tel. 943 86 15 45

gurenda@baleike.com

Inprimategia

Antza Inprimategia

(Lasarte-Oria)

Tirada

800 ale

Lege gordailua: SS-405/94

ISSN: 1136-8594

Baleikek ez du bere gain hartzen aldizkarian

adierazitako esanen eta iritzien erantzukizunik.

5

baleike+

Finalaren kronika intimoa

18

argitalpenak

ERROMES BATEN
BARNE BIDAIA

27

erretratua

MILA MENDIZABAL ETA
RAFAEL MANZISIDOR

24

ingurumena

BIOTOPO BABESTUAREN
ARAUDIA EZBAIAN

Argitalpen honen edizioko laguntzaile:

kutxa

CAJA LABORAL
EUSKADIKO KUTXA

GIPUZKOAKO
FORU ALDUNDIA

EUSKO JAURLARITZA
GOBIERNO VASCO

KULTURA SAILAK
(HIZKUNTZA POLITIKARAKO
SAILBURUORDETZA) diruz lagundutakoa

Zumaia Udalak

FINALAREN KRONIKA INTIMOA

TESTUA: GORKA ZABALETA

Amets Arzallus eta Jon Maia, Maialen Lujanbio txapeldunaren ondotik bigarren eta hirugarren sailkatu ziren, hurrenez hurren, joan den abenduaren 13an jokaturako Bertsolari Txapelketa Nagusiko finalean. Egun hartako bizipenak gogoratu dituzte, bien arteko elkarrizketan.

BECeko burrunbaren oihartzuna ez da oraindik erabat isildu Jon Maiaren eta Amets Arzallusen burmuinetan. Finalean bizitako emozio oldea patxadaz berdintzeko betarik ere ez dute izan, saioz saio baitabilta orduz geroztik. Gailurraren ajeak, nonbait. Jonek coca cola eskatu du; Ametsek, berriz, kama-mila. Finalaren bezperako kontuetatik abiatu dute solasaldia.

Bezpera

JON MAIA: Antolakuntzak bezperatik jartzen digu BEC ondoan hotela. Duela lau urte nahiago izan nuen Zumaian gelditu, etxeko ohean lo egin. Baina aurten nire ohitura asko saltatzeko jarrera eduki dut. Libre sentitu nahi nuen, aldatu Txapelketari heltzeko orain arte eduki dudana modua. Eta gogotsu nengoen, eguna ailegatzeko eta girotzeko, bezperatik joatea erabaki nuen. Ondo pasa nuen. Eta, gainera, usakumea afaldu nuen eta oso gustura gelditu nintzen. BECeko jate-txean afaldu genuen, mahai elegante batean. Txorakeria piloa esan eta barre asko egin genuen. Ardo puska bat edan ere bai. Agian gehiegi afaldu genuen; gero kostatu zitzaidan lo hartzea. Hala ere, nik igartzen nien batzuei tentsio pixka bat.

AMETS ARZALLUS: Andoniri?

JM: Bai, pixka bat bazegoen egoera berezi batean. Mendiluzeri igartzen nion.

AA: Mendiluzek estu hartzen du bere burua.

JM: Sustraiek ere goiz samar joan nahi zuen lotara.

AA: Baina hori ez estuagatik, hori berezkoa du. Eta Sarriegi?

JM: Sarriegi lasai zegoen. Nik uste dut joan zela une guztiak gozatzeri. Bi egun lehenago deituz gero, igual joan ere egingo zen. Nik ordu bietan hartu nuen lo. Pixka bat kostatu zitzaidan. Zazpi eta erdietan nuen jarrita iratzargailua. Mendiluzek esan zidan goizeko lauretako albistegia ikusi zuela... Ez dakit artean lo hartu gabe edo esnatuta.

AA: Ba, ni etxean gelditu nintzen. Duela lau urte hotelean izan nintzen eta, egia esan, ez nuen esperientzia txarra izan. Orduan gutxiago izan ginen: Andoni, Maialen, Sustrai eta

Amets Arzallus: "Ane Igartiburuk zeukan kamerino bat beretzat, eta gu zortzirok beste bat denontzat"

laurok. Aurten Sarriegik bezala, orduan lehen aldian nuen finalean eta ume txiki batek bezala dena nuen deskubritzeko. Eta, gainera, Andonirekin. Guretzat gauza handia zen momentu haiek Andonirekin bizitzea. Baina aurten diferente hartu dut. Ez joatea erabaki nuen. Erabaki guztiak hartu nahi nituen finala ahal zen onena egite aldera. Eta pentsatu nuen bezperan hotelera joateak igual kalte egingo zidala. Nik bel-dur nion finalera nekatuta iristeari, baina amaieran nekatuta bukatzeko baino gehiago goizean nekatuta iristeari. Pentsatu nuen eguna iritsi arte betiko bizimodua egin behar nuela.

JM: Baina lortu al zenuen bezperan normaltasun hori?

AA: Ez da egun arrunta, baina uste dut etxean egonda oraindik ez zaudela finalean. Duela lau urte sentitu nuen finala hasi zela abiatu ginenean hotelerrantz, bezperako arratsaldeko bostetan. Nik kalkulatu nuen hori aurten goizegi zela niretzat.

JM: Garbi dago ondo irten zaizula. Baina niri ere, kontrakoa eginda, ondo irten zait.

AA: Bakoitzak ateratzen ditugu gure teoriak eta gero askotan egun bakarrerako balio dute, biharamunean aldatzen dituzulako lortutako emaitzaren arabera. Nirea aurtengoa hori zen. Nik ez nuen nahi bezperatik hasi finala, ahal zen beranduen iritsi nahi nuen. Hori bai, goizean goiz jaiki nahi nuen. Andoni Egañak beti esan izan duen bezala, nik iritsi nahi nuen goizeko saiora arratsaldea balitz bezala. Bostetarako jaiki nahi nuen, baina lo hartu nuen eta sei eta erdietan esnatu nintzen. Gosaldu, pixka bat despejatu, etxeko garajea buelta batzuk eman, buila batzuk egin

GORKA ZABALETA

JM: Garajeko builak, bai. Hendaiaiko finalerdietan pare bat ordu lehenago joan nintzen zuen etxera, Hendaiaira. Biok ginen finalerdi hartan. Garajeon ordubete inguru jardun genuen bertsoan, saskibaloian jaurtiketa batzuk egiten... Aldea egin zigun.

Maialenen platanoak

AA: Bero-bero joan ginen saio hartara. Eta finalerako ere goiz jaiki nahi nuen ahotsa esnatzeko. Bestela, goizeko hamaiketan

ahots grabarekin ez duzu zeure burua ondo entzuten. Zure gorputzari arratsaldea dela erakutsi behar diozu. Bederatziaik laurden gutxi aldera neskalagunarekin eta lagun batekin kotxea hartu genuen eta abiatu ginen BECera. Zornotzako gasolindegian gelditu ginen. Han jadanik finaleko giroa sumatzen zen, jendea animoak ematen eta beste. Han zumo bat hartu eta 10:35ean iritsi nintzen BECera. Azkena izan nintzen iristen.

JM: Nik hoteleko gelako bainera bete nuen. Goizeko zazpi eta erdietan. Nire kantu aukeratu batzuk eramanak neuzkan. Bezperan ohera sartu nintzenean haiek entzuten egon nintzen goizeko ordu biak arte. Gauzak imajinatzen. Zer egin behar nuen hurrengo egunean. Bainera bete, musika jarri...

AA: Zenbat denbora egon zinen baineran?

JM: Sartzera nindoala Mendiluze deika: "Hi, behean gaudek zain". "Egon hadi pixka bat, oraintxe baineran sartzen ari naiz eta!". Eta han egon nintzen, musika entzuten. Berri Txarrak, Negu Gorriak, Benito Lertxundi... Aukeratutako kantak ziren, letrari begiratura, motibazio bila. Jaitsi nintzenerako besteak gosalduta zeuden. Bezperatik joandako bertsozale batzuk baziren hotelean. Batzuk ezagutu nituen. Athleticen kronika irakurri eta bapo gosalduta nuen: bi arrautza frijitu hirugiharrekin, kafea, zumoa, fruta... Eta handik BECera. Han bildu ginen denok.

AA: Kamerinoan.

JM: Denentzat bat genuen, bai.

AA: Ane Igartiburuk zeukan kamerino bat beretzat, eta gu zortziok beste kamerino bat denontzat. Horrela zegoen jarrita.

JM: Agertokiaren atzealdean ibili ginen bueltaka, tarteka gure artean solasean. Horrelakoetan beti komentatzen duzu agurrerako duzun asmoa, iritzi eske. Gero *zonbiak* bezala hasten gara atzera eta aurrera, eta tarteka norbaitekin gelditzen zara, zerbait hitz egin. Agurra errepasatu, zure bakarkako doinuak, kontzentratu, agertokia ikusi, BEC hutsa ikusi...

AA: Une horretarako prestatzen joan behar duzu eta zure gorputzeko tenperatura hartzen. Motibazioa irabazten. Egon behar duzu hotz eta berotuta.

7 MARES
7 MARES izoztuak

Arrain eta mariskoak
Barazkiak eta aurrez prestatutako jakiak

Zuloaga plaza, 1
tel. 943 862 309

a3

Alai auzategia 8
20750 Zumala (Gipuzkoa)

Diseinu zerbitzuak
tel.: 943 14 31 22

Kopiak eta materiala
tel/Faxa: 943 14 31 20

a3 kopia eta diseinu zerbitzuak
a3zumala@terra.es

AIZPURUA

LIBRURU DENDA

Aita-Mari auzategia, 17
tel. 943 861 569

ALBERDI
dekorazioa

• Eskaiola
• Pladur-a

696 726188
943 143261

ALGORRI TABERNA

ERRIBERA KALEA 2 - ZUMAIA

ANA
ETXEO ZAPATAS

Ignacio Zuloaga enparantza
tel. 943 861 157

anietxeokozapiak@telefonica.net

D'Ana

ILEAPAINDEGIA

Kantauri plaza, 6. behea
tel. 943 117 408

OKINDEGIA
Arkiepe

Nagusia, 2 - tel. 943 861 521
ZUMAIA

OGI-EDER

ARRUTI

Baitasar Etxabe 2/8
Zumaia 943016428

AUTOS ZUMAIA

Urola plaza, 3-5
tel. 943 861 485

Bakun

ITZULPEN ETA ARGITALPEN
ZERBITZUAK S.L.

San Isidro, 25
20749 Arroa

tel./faxa 943 148 306
bakun@euskalnet.net

Basodi
albaitaritza

Albaitaria
Inaki Garmendia

Basodi, 7, behea - tel. 943 143 310
velerbasodi@basodoclinivet.com
www.basodoclinivet.com

Golez: 11-13 / Arratsalde: 16-19:30 / Astelehen goizean eta larunbatean itxia
Lamickelborsko: 605 728 797 Etxez ebeko zerbitzua

BASUSTA
ERRETEGIA

Patxita Etxezarreta, 25
tel. 943 862 073

Braky's
Okidegia Kafeetgia

Izaga kalea, 2
20750 Zumala (Gipuzkoa)
Tel.: 943 57 07 79
Móvil: 649 967 289

EGOKI

Erloju eta bitxi denda

E. Gurrutxaga plaza, 6
tel. 943 861 787

BEDUA
ITURGINTZA S.L.
ANTONIO AZPILLAGA

-KALEFAKZIOA
-ZORU BERO-EMALEA
-GAS INSTALAZIOA
-GAS NATURALA
-BAINUGELAK ETA SUKALDEAK

Jose Mari Korta Industriegunea, 9
20750 ZUMAIA - Gipuzkoa
tel. 943 143 369

Bejondeizuela, Amets eta Jon

Gure kulturaren aspalditxotik nabarmendu zaizkigun Jon eta Amets, euskaldun guztien ahotan dabilta azkenaldi honetan, bertsolarien 2009ko txapelketa nagusia dela eta. Hori gozamenaren eman diguten Arzallusek eta Maiak Hendaian nahiz Donostiako Belodromoan, eta batez ere Barakaldoko finalean. Ez dute berdin kantatzen, nork bere mundu ikuskera du, noski, badituzte aldeak teknika aldetik, baina biak daude ziur beren buruaz, ofizioan ongi trebatuak, eta aurrez lan asko eta asko eginak. Berezko dohain apartak dituzte, baina ez da hori nahikoa. Gailurrera iristeko, aurrez programatutako lan ugari egin behar izan dute biek. Zenbat izerdi, eta zenbat neke, joan den udazken honetan! Galdetu bestela beraien ingurukoei. Askok uste izan du artelana berez sortzen duela hartarako denak, baina ez da egia. Bilatze aldatuaren ondorengo gailurra da artelaren oro, eta bertsolariena ere bai.

Zoriak halaxe nahita, bertsozale talde txo bat Unai, Igor, Jon eta Amets laukoteak moja xaharren komentuko sakristia hotzean asteartero egin dituzten entrenamenduen testigu izan gara. Elkarrekin borroka dialektikoan, bakarka neurri luzeko bertsoan norbere burua noraino hel daitekeen arriskatuz, zein doinu datorkion ongi bere neurri proban. Ariketa batean ongi, bestean ez hainbeste... Egun batzutan lasai joan zitekeen bat lotara egindakoaz pozik, hurrengoan kezkatik, ez zuelako asmatu gaiari heltzen. Igor lagunak kaskarreko galanta jasan zuen txapelketan, eta baja izan genuen geroztik, partaide guztien nahigaberako. Unai ere eskapada latza egin zuen. Bizitzaren poza eta tristura, garaipena eta porrota, biak ezagutu ditugu

“Arnasbide
primerakoa
egokitu zaigu
bertso txapelketa
gogoangarri hau”

laukote bikainaren jardunean. Ez dakizu zer den goraipagarrigoa, garailearen ditxa, ala galtzailearen gizatasun noblea. Laurak elkarren lagun, adiskide jator, baina norgehiagokaren legera, denek ezin dutenez irabazi, batzuk igoko badira, besteak atzera gelditu behar.

Aspaldian euskaldunok darabagun basamortu politiko lehorrean, arnasbide primerakoa egokitu zaigu bertso txapelketa gogoangarri hau. Behin baino gehiagotan sentitu ditugu malkoak masailetan behera; Santa Luzia egunez telebistan begirik kendu gabe egondako bat baino gehiagori entzun diot hori bera. Zer du bertsoak horrelako mirariak egiteko? Zer lilura dute bertsolariak, 150 zumaiar baino gehiago autobusez eta kotxez Bilboraino igande osorako eraman ahal izateko?

Etxekoa dugu Jon, gure bertso eskolaren ikur, Zumaiaren enbaxadore. Amets ez dugu arrotz; Hendaiaiko bertso eskola-

ko fruitu izan arren, guk ere ez daukagu saltzeko Miren Tere-ren seme eta Ixabel zenaren biloba. Eta bere arreba? Aipagarria Maialenek eskaini digun txapelketa ere. Bejondeizuela hiruroi, eta jarrai dezazuela urte askoan Euskal Herria arnas bizitzen plazaz plaza, agintari handi-mandi kanpotarren komunikabide indartsuek ito ez gaitzaten.

GORRA ZABALETA

JM: Gero zozketaren unea dator. Hor konbinazio guztiak erabakitzen dira. Inork ez du nahi lehena izan, zortzigarrena ere ez... Hor tentsioa egoten da. Niri goiz eta arratsalde sci-garren tokatu zitzaidan. Oso ondo. Dena dela, ni prest nengoen kolperako ere. Ez dago numero txarrik.

AA: Zozketaz gogoratzen naizena da arratsalderako Maialeni egokitu zitzaiola bat zenbakia. “*Kaguendios*” bat ere entzun genion. Ez zuen nahi arratsaldeko bakarkakoan lehenengoa kantatu. Nik esan nion: “Zuk eutsi zenbaki horri bukatu arte”. Eguna bukatu zenean, patrikan zeukan zenbakia. Era-kutsi eta esan zidan: “Akordatu naiz esan didazunarekin eta eutsi diot bukatu arte”.

JM: Oholtzara igo baino lehen ere izan zen beste une bat gogoratzekoa. Denak elkarri helduta, saskibaloï talde bat bezala, elkarri animoak ematen. Pare bat aldiz egin genuen, eta pentsatu gabe atera zen. Horrelako zerbait egiten dugun lehen aldia da, gainera. Tunelean geunden irteteko zain, jende arteko korridoretik oholtzara igotzeko, eta luze egiten ari zitzaigun. Agian lau minutu baino ez ziren izan. Baina guri luze egiten ari zitzaigun. Une horretan ez zaude ezertarako, irten nahi duzu.

AA: Ez naiz gogoratzen zer esan genuen baina, zerbait esate-kotan, Jon, zeuk esango zenuen.

JM: Bai, “animo” eta “egin behar dugu”. Horrelako zerbait.

AA: Gu kontziente gara final bat dela eta bakoitzak bere larru guztia jokatzen duela hor. Baina baita ere hor erantzukizun kolektibo bat dagoela, saio horri begira Euskal Herria dagoela. Euskal Herri bertsozalea, Euskal Herri politikoa, kultura-

Jon Maia: “Guk lupa batekin ikusten dugu finala eta jendeak angular handi batekin”

la, soziala, sufritzen duena, komunikabideak... Ardura bat dugula, egun horri buelta eman behar diogula.

JM: Muntaia hori guztia gure bertsoen gainean sustengatzen da. Ez dago beste ezer. Ardura hori sentitzen duzu.

AA: Eta, batez ere, erabateko ziurgabetasunean gaude gure bertsoekiko.

JM: Inguratzen zaituen guztia ikusita pentsatzen duzu: “Hemen ezin dugu gaizki kantatu”. Taldeak egun horretan funtzionatu behar du. Baina ahaztu zaigu anekdota bat, momentuan guk jakin gabe gero oso erabakigarria gertatu zena.

AA: Ah, bai! Oso erabakigarria...

JM: Kamerinoan geundela, zozketaren aurretik, etxetik eka-rritako hiru platanorekin agertu zen Maialen.

AA: Ni artean iritsi gabe nengoen.

JM: Maialenek platanoak eskaini eta nik baietz, erdia jango nuela. Osoa jan nuen azkenean. Maialenek beste bat jan zuen. Besteek ez zutela platanorik nahi eta Ametsek jan zuen azkena, iritsi zenean. Platanoa jan genuen Maialenek, Ametsek eta nik. Guk ez genekien podiuma orduan banatzen ari zela!

ALBERTO ELOSEGI / BERTSOZALE ELKARTEA

AA: Gainera, Maialenek etxetik eramandako platanoak ziren. Hor zegoen trukua.

Ziklisten korridorea

JM: Harira bueltatuta, izugarria da oholtzarako bidea. Hori izango da, bukaerarekin batera, finaleko unerik indartsuena. Oholtzarainoko paseoa. Mundu guztia zutik eta gu korridore estu horretatik...

AA: Oso estua!

JM: Banaka, gladiadoreen modura. Ezpata falta zitzaigun "non dago lehoia?" galdetzeko. Eszenatokira igo, hasieratik jendea txaloka, denak zutik. Hori izugarria da. Hor dagoen indarra. Energia hori dena jaitsi egin behar duzu. Saiatzen zara oholtzarako bidea autokontrol maila batekin egiten. Bestela negarrez joango ginatke han dagoen sentimenduarekin.

AA: Iristen zaizun olatu horri aurre egin behar diozu nolabait, eta egun osoan distantzia bat markatu behar duzu.

JM: Bai, jendeak bizi duen finala eta gurea zeharo ezberdina da. Jendeak handitasun argazki bat ikusten du, jendetza txaloka eta gu pasabide horretan aurrera joaten; guk aurrekoaren kokota ikusten dugu eta alboetan buila entzun. Guk lupa batekin ikusten dugu finala eta jendeak angular zabal batekin.

AA: Baina ni bereziki gogoratzen naiz zer korridore estua! Duela lau urte askoz zabalagoa zen.

JM: Mila lagun gehiago sartu behar zituzten eta.

AA: Ni akordatu nintzen ziklistak Tourrean nola joaten diren jende artean ia bidea irekiz. Gogoan neukan duela lau urte ez nuela disfrutatu une hori, lurrera begira eta nire barnean oso itxita joan nintzela. Aurten neure buruari esan nion une hori gozatu nahi nuela, pixka bat gehiago irekiz, jendea agurtzeko aukera izan... Askok gozatu nuen. Hor sentitu nuen nahikoa ondo nengoela, neure buruaren kontrola nuela.

Goiza maldan gora

JM: Eguneke lehen une handi horren ondoren, agurrak kantatu eta gero, lehenengo lanarekin probatzen da eltzea sutan. Ferrari batek bezala funtzionatu behar duzu. Buruak zerotik berrehunera pasa behar du gaia entzun eta kantatzen hasten zaren segundo horietan. Gero martxa hartuta zoaz, barruan zaude. Baina hasierak hori du. Oso ondo hasi nahi duzu, baina ez da erraza izaten lehenengo lane-tik sekulakoa egitea.

AA: Gainera, zortziko handian zaila da lehertzen. Nahikoa gai neutroak izaten dira. Baina asko balio du zeure burua neurtzeko erreflexuz nola dagoen. Egon zaitezke hamabost ordu finalaz pentsatzen etengabe, baina hasierako segundo horiek iritsi arte ez dakizu nola zauden.

JM: Inkognita handia izaten da.

AA: Hala da. Eta finalaren egunean, lehen lanarekin nik nahikoa sensazio ona izan nuen. Bertsotan gustura egin nuen. Gero, eseritakoan, segituan konturatu nintzen poto bat egin nuela. Buf! Inoiz eduki ez dudana sensazioa.

JM: Lehenengo ariketan...

AA: Final batean zaude, zortziko handian, gustura egin duzu, eseri, hasi errepasatzen bigarren bertsoa bukaera...

JM: Zigortu al zizuten potoa?

AA: Ez du ematen oso zigortua dagoenik.

ALBERTO ELOSEGI / BERTSOZALE ELKARTEA

Zumaiako Amets

Ama dut zumaiarra. Ama eta osaba. Eta batez ere, aiton-amonak. Amona Ixabel Grazia eta aitona Juanito Antia, denek paje bezala ezagutzen dute Zumaian. Aitona paje. Biekin lotuta izugarria izan dut eta orain biak falta dira. Amona Ixabel oso kaleko pertsona zen. Oso Zumaiakoa. Pentsa, Arritokieta kalekoak dira. Nik umetan hemen pasatzen nuen denbora gehiena. Aita Hendaian bizi zen eta ezin zuen muga pasa, eta amak Egurkon egiten zuen lan. Arreba ikastolan Zumaian hasi zen. Beti Zumaian egoten nintzen umetan. Ama lanera etortzen zenean beti ekartzen gintuen, aita ere lanean gelditzen zelako han. Zumaiarekin beti lotuta afektibo handia eduki dut, amonarekin batez ere, aitona falta izan zenetik aurrera. Amonarekin bizi izan nintzen ikasten hasi nintzenean Leioan, urtebete pasa. Eta familia oso lotua izan gara amaren aldetik eta osabaren aldetik, eta lotura hori plasmatzen da Zumaiarekin. Estropadetan beti Telmo Deun izan da gurea, eta San Telmoak eta... Nahiz eta zumaiarren hurrengo belaunaldia izan, adar genealogiko horrek arrasto asko uzten dizkizu barruan. Ni zumaiarra ez naiz sentitzen, ni hendaia naiz, baina bai Zumaia bizi dut barruan. Eta orain Zumaiara etorri naiz bizitzera, neskalguna hemengo osasun zentroan hasi delako lanean. Sei hila-bete badira Zumaian bizi naizela.

ekin
elektrizitatea, s.l.

Erribera kalea, 6 20750 Zumala tel. 943 143 097
ekin@ekinl.com www.eekinl.com

Instalazio elektrikoak
Telekomunikazioak
Informatika
Internet

 DIGITAL+

Endara Zumala

Erribera, 8 tel. 943 861 694

ERNTO TABERNA

V. Arrate, 3 Tel. 943 860 045

ERROTA

OPIL-OKINDEGIA
SANTILLO AIZUA, 32
20750 ZUMALA
TEL: 943860000
943860612
FAX: 943860977
errot@errot-okindegia.com

mugikorra eta ADSL-a

 vodafone

ERTZ informatika
Beheko plaza tel./faxa: 943 143 395

FARMA ZUMAIA
Parafarmazia • Belar-denda
Tel. 943 865 323

PRODUKTUAK

- Urte eta haurmetzat, dietetikoak, kosmetikakoak, hanka eta eskuen zaintzarako...

ZERBITZU BEREZIAK

- Dietista, Naturopata, Indologo, Flores de Bach, Masajeak (Terapeutikoak, Kirolentzako, Lesioetako, Eskuen, Arbatelaren, Buroko minen, Zirkulazio arazoan... konpokoak), Akupuntura: horietatik eta horietatik gabe.

SARADI KALEA, 2 BEHEA • ZUMAILA

Galdona

burdindegia

Mendako marinela, 1 tel. 943 861 117 - 943 143 348
Juan Belmonte, 15 faxa 943 861 330

GANBARA

Taberna

Juan Belmonte, 5 tel. 943 861 057

Garoa
kafetegia

Txomin Agirre kaia Tel. 943862181

 GAZTE, S.L.
ELEKTRIZITATEA

Era guztietako instalazioak etxebizitza, pabiloi eta herriko argietan

Trenbide pasealekua, 5. pabilioia tel./faxa 943 143 402 mugikorra 610 262 617

GOIKO TABERNA

Erribera, 9 tel. 943 861 391

GOFI
Gazte
Surf

Baltasar Etxabe, z.g.
tel. 943 860 959

SPOT
SURF
DENDA

Ortega y Gasset, 2
tel. 943 860 768

OUTLET

%50
%60
%70

Aita Mari
(postetxearen aurrean)

Gure Txokoa
taberna

Upela plaza, 4
20750 Zumala
Tel.: 943 86 09 70

English School
Harvest

...eta udaran Ingalaterrara ingelesa praktikatzen

San Jose, 11 bis tel. 943 143 334

ibai gain
inmobiliaria

RICARDO AZKUE
API 399

Txomin Agirre 4, beheka
tel. 943 862 651
faxa 943862748

rijazcue@euskalnet.net

Idoia
Moda denda
Andragaietan espezializaturik

Julio Beolide, 2 beheka Tel. 943 86 03 01
idoiazumaila@gmail.com

ALBERTO ELOSEGI / BERTSOZALE ELKARTEA

JM: Ez zuten poto kontatu. Zuk potoaren ondorengo bertsoa oso ona bota zenuen.

AA: Bai, hirugarrenkoa. Jakin gabe poto egin nuela. Esan nuen: “Etorri naiz, hemen nago onenekin jokatzeko eta neure buruari sekulako lana jarri diot hasi orduko”. Indar bezala hartu nuen, ezin zaitezkeelako hondoratu. Final baterako lau urte zaude zain. Ordu laurden pasa da eta jada suizidatzeko pronto jarri behar duzu?

JM: Finalari bertsoz bertso egin behar zaio aurre. Lehenengoan asmatzen ez baduzu ere, berdin-berdin joan behar duzu hurrengoaren bila. Erortzen bazara ere, ez diozu utzi behar zeure buruari etsitzen. Pausoz pauso doa.

AA: Hor jokatzeko da finala.

JM: Agian, gai bat entzun eta pentsatzen duzu oso txarra dela. Ba, ezin diozu zeure buruari hori pentsatzen utzi. Ni gogoratzen naiz sekulako nagikeria eman zidala lehenengo gaiak. “*Egunkaria*-ko bi zarete kamisetak saltzen...”. Pentsatu nuen: zenbat aldiz kantatu ote ditugun antzeko gaiak? Gero, hurrengoari tokatu zaiona gehiago gustatzen zaizu, askoz motibagarriagoa iruditzen zaizu. Sentsazio horien aurrean saiatzen zara indartsu egoten.

AA: Txapelketan postu bat edo beste lortzen duzu kantuan ari zarela, baina kantuan ari zarela bezainbat eserita zaudela.

JM: Bai, jarrera psikologiko egokiaren bila.

AA: Nik, eseri ondorengo saioan, inoiz ez dut jakiten gaia zein den. Eseri eta ez naiz entzuten egoten. Agian erdi parean bueltatzen zara saiora. Irrati bat entzuten bazeunde bezala. Esertzen zarenean frekuentziak harrapatzen ari zara, une batean entzuten hasten zara, baina ez dakizu partida nola doan, eta erditik aurrera hasten zara bertsoa entzuten.

JM: Igor Elortzak komentatu zidan harrigarria dela zer ezberdina den jendeak ikusten duena eta bertsolariak bizi duen finala. Jendea festa batean dago, handitasunean murgilduta, bertsoak entzuten. Zu zaude zure mikrodetaileetan, zure errimetan... Jendeak ezin du imajinatu ere egin gu zertan ari garen final batean. Jendeak ez du igarri ere egiten. Berak publikotik ikusi eta gero esaten zuen. Ni saiatzen naiz erlaxatzen, lanik ez egiten kantatzen ez dudanean. Nire txanda iristeko gogotsu sentitu nahi nuen. Etor dadila nire txanda, nagikeriak gabe, beldurrik gabe.

AA: Badira batzuk, Andoni Egaña, adibidez, atzean ere bertsoan aritzen direnak, beraiek zer kantatuko luketen. Mendi-luze ere bai. Ondokoari komentatzen dio zer botako lukeen. Ni oso gutxitan. Puntuka bai, oso ariketa egokia delako besteen puntuekin entrenatzea. Bestela ez. Potoaren ondoren, neure ahalegin guztia egin nuen buelta emateko, hura indar bihurtu eta aurrera ateratzeko. Indar horrekin jardun nuen. Horregatik, eserita asko jokatzeko duzu finalean.

Jonen maletak eta karajilloa

JM: Ni bazkaltzera ez nintzen joan oso gustura. Bakarkakoa-ekin itxaropen handia neukan, baina sentitu nintzen berriz topikoetan harrapatuta. Aurrekoa *Egunkaria*-ko kamisetak saltzen egon nintzen, eta bakarkakoan azken artikulua idazten zuen kazetaria. Ez nizkion buelta asko eman eta *Berriako* kazetari bezala jarri nuen neure burua. Baina berriro gogo handirik gabe heldu nion gaiari. Horregatik, bazkaltzera joan nintzen ez oso umore onean.

AA: Nire ingurukoei goiz osoan ez nien esan potoa nenbilkiela buruan. Kartzelan esan egin nien denei. Orduan, zeuk esan zenidan bestea ondo egin nuela, eta hor neure burua indartuta ikusi nuen. Kartzelakoarekin gustura gelditu nintzen. Lehertzeko premia neukan eta uste dut jarrera hori ikusi zitzaidala. Beteta eseri nintzen, zerbait utzi nuen sentsazioarekin. Bazkaritara argazki horrekin joan nintzen. Nola edo hala, goizeko saioa txukun utzi nuela.

JM: Nik ikusten nuen bertsoan nahikoa ondo ari nintzela, baina leherketa hori falta zitzaidala. Aurten bai entrenamendu saioetan, bai Hendaia finalerdian, ikusten nuen egiten nuela bakarka. Han BECen, plaza handi hartan, horrelako bat egitea zen nire asmoa. Eta ez nuen lortu. Gero ikusi dut hirugarren nengoela goizekoaren ondoren, oso puntu gutxira. Baina nire sentsazioa intimoagoa zen hori baino. Ez nuen pentsatzen non nengoen kokatuta. Arratsaldeko bakarkakoan egin behar nuela baino ez nuen buruan. Bazkaltzen pixka bat animatu nintzen.

AA: Bada, bazkarian austeritatean pasa egin ginen...

JM: Bai, duela lau urtekoa gehiegizkoa izan zen, eta eskatu

genuen zerbait arinagoa jartzeko oraingoan. Ez zaudelako goseak. Gehiegi pentsatu gabe esan genien makarroiak edo zopa, eta arraina edo haragia jartzeko aukeran. Ekarri zizkiguten makarroiak egosita, besterik gabe. Ondoan ontzi batean tomatea.

AA: Ziklistei bezala.

JM: Eta entsaladan letxuga, tipula eta hiru tomate puska. Salda bat. Arraina ez dakit zer zen, eta oilasko pusketa batzuk.

AA: Baina bazkaria oso azkar joaten da. Erlojuaren kontra bazkaltzen dugu.

JM: Eta segituan hasten gara jaikitzen, eta bueltaka hasten gara. Gogoan daukat une batean denak ikusi nituela burumakur bueltaka eta esan nuen: “Zeini galdu zaio lentila?”. Nahikoa da zerbait esatea tentsioa askatu eta barrez lehertzeko.

AA: Atsedean hartzeko tarterik ez dago.

JM: Ni une batean logelara igo nintzen. Laurak baino lehen libre utzi behar genuen eta maletak han neuzkan oraindik. Trasteak jasotzen ibili nintzen, kafea hartu eta BECera zuzenean.

AA: Bazkaltzen hasterako izango ziren hiru eta erdiak, agian; laurak eta laurdenetan kafearen zain geunden eta lau eta erdietan hasten zen arratsaldeko saioa. Zutik hartu kafeak eta... Ni eta Sarriegi eserita egon ginen. Arratsaldeko agurrean ez dakizu zer bota... Pixka bat momentu delikatuia izaten da. Goizekoa pasa da, bazkaldu duzu, ez dakizu non kokatu zeure burua...

JM: Maialenek eta biok karajillo bana hartu genuen, barrua pizteko.

Ametsen besarkada

AA: Eta segituan berriro oholtzara. A zer giroa BECen! Plan-txatuta bezala iritsi nintzen eta ikusi nuenean jendea kantuan ari zela, *hator*, *hator* eta... Berriro goizeko korridoreko sentsazioak berreskuratzea izan zen hura.

JM: Gero, arratsaldeko saioa oso azkar pasatzen da.

AA: Esprint bat izaten da.

JM: Ni gustura ibili nintzen, bai hamarreko txikiarekin Sarriegirekin, bai Unairekin puntuka. Eta bakarkakoan, berriz, ez zitzaidan batere gustatu zer gai tokatu zitzaidan. Berriro

Amets Arzallus: “Gure argazkian ez dago gezurrik. Ematen dugun talde irudia da bertsoz onena”

polizia gai bat atera zen hor. Zerbait sakona nahi duzu egin, Euskal Herriari kantatzen ari zara... Berriro grina handirik gabe heldu nion. Eseri nintzen eta jende askok esan dit hortik aurrera ez nuela burua altxatu ere egin. Burumakur egon nintzen oholtzan.

AA: Niri, bakarka, luze egiten ari zitzaidan besteen gaiak entzuten. Zazpigarrena nintzen. Zuri gaia jartzen ari zitzaizkizun bitartean komunera buelta bat egin nuen arnas berrietzeko. Beldur handia neukan. Ari zitzaidan luze egiten, eta bakarkakoari ekin behar nion. Eta gaia entzun nuenean mundu oso bat etorri zitzaidan. Nire etxeko jertsea bezala etorri zitzaidan, neurri neurri. Mila aldiz buruan ibili dudan gaia. Etxean askotan esan izan dudan gauza bat. Goizean kazetariarena entzun nuenean bezala. Nik suerte handia izan nuen bakarkakoan. Zure kontrakoa.

JM: Nik sentitu nuen haizea kontra banu bezala. Jendeak ez du haizea ikusten, baina zu sentitzen ari zara ez duzula alde. Nahikoa da zuretzako moduko gai bat egokitzea lehertzeko. Maialenekin ere, zortziko txikian, tokatu zitzaidan duela zortzi urte Belodromoan tokatutako ia gai berdina eta lagun berarekin... Ikusten nuen ondo ari nintzela bertsoan, baina gailurra falta zitzaidan. Eta pena horrekin gelditu nintzen, banekielako nik egin nezakeela. Hurbildu naiz, baina ez dut egin.

AA: Nik gogoan ditut zuk egun osoan eman zenizkidan erreferentziak, ondo ari nintzela, aurrean nengoela...

JM: Bai, nik hala ikusten nuen, eta esan nizun buruz burukorako prestatzeko. Inoiz ezin duzu ziurtasun osoz esan, eta Maialen eta Andoniren izenak esan balituzte inor ez zen harrituko. Baina nik aukera asko ikusten nizkizun.

AA: Nire izena entzun nuenean sekulakoa izan zen. Handik amaiera artekoak ziztu bizian pasa ziren niretzat, kontu-

GORKA ZABALETA

BALEIKE +

Jon Maia: “Ondo ari nintzen bertsoan baina gailurra falta zitzaidan. Pena hori daukat”

ratu gabe. Ez daukazu gozatzeko momenturik ia-ia. Eskerrak nik ordu laurden izan nuen kartzelan, Jose Mari Leitzarekin, non nengoen jabetzeko.

JM: Nik pentsatu nuen: “Jada ez daukat aukerarik ezer gehiago egiteko. Jada ezin dut konpondu”. Gero, buruz burukoa entzuten eta disfrutatzen saiatzen zara, zurea albo batera utzita. Festa horren parte izaten saiatzen zara.

AA: Txapeldun Maialen izendatu zuten unean ez nuen segundor di batez ere pentsatu horrek esan nahi zuenik ni bigarren nintzela. Jon, zeuk esan zenidan, gainera, Maialenengana joateko eta besarkada bat emateko.

JM: Klaro, zu artean laino batean zeunden.

AA: Bai, ez nekien non nengoen ere. Joan nintzen eta besarkada bat eman nion.

JM: Sekulako besarkada.

AA: Besarkada horretan ez zegoen gezurrik. Gu guztiok ordu asko gabilta elkarrekin, besteen bizitza oso gertutik bizi dugu. Hain intentsitate handiko esperientziek asko gerturatzten zaituzte, eta urteetan bizi dituzu ondokoaren kezka, ahallegina eta ezina. Maialenen poza denok sentitu genuen han.

JM: Igorrek esan zidan publikotik ikusita benetako *montañarrosa*, Txapelketan zehar hainbeste aipatu den logotipo hori, finaleko amaiera hori dela, sailkapenak, sariak, agurrak...

AA: Erotuta zabilta une horietan. Nik ez dakit lehen bertsolariak txapelketak nola bizi zituzten, baina gure argazkian ez dago gezurrik. Ez da aurrez prestatutako ezer. Gero jabetzen zara gure bertsoari onena hori dela, ematen dugun talde irudi hori.

JM: Bai, eta jendearengan eragin handia du amaierako sentimendu adierazpen horrek. Jendea ez dago ohituta inon hori ikusten. Telebistan ez da inoiz halakorik ikusten. Futboleko final batean ohiko irudia da irabazleak euforian eta galtzailak negarrez lurrean. Gurea ez da halakoa. Hain sentimendu intimoen adierazpen hori, halako besarkadak, jende heldua negarrez... Eta euskaldunak, oraindik eta gutxiago...

Txapelketak zer ematen dio bertsolaritzari?

Amets Arzallus: Txapelketak distortsio bat ematen dio bertsolaritzari, distortsio onuragarria. Txapelketa ez da urte osoko bertsolaritzaren argazkia. Txapelketa da lau urtetik behingo gailur bat. Eta Tourmaleteko gailurra zer da, ziklismoarentzat gezurretako irudi bat? Ziklismoa ez da hori. Baina Tourmaleteko gailurra ziklismoa da bete-betean. Txapelketa eta bertsolaritzaren arteko lotura berdina da. Gailur bat da. Eta horrek lau urterako indarra ematen dio bertsolaritzari.

Jon Maia: Eta izen ona ere bai. Estatus bat ematen dio euskal kulturari. Eta Bertsozale Elkarteari indarraren erakusle da txapelketa. Txapelketa hau antolatzeke zenbat borondatezko lan egin behar den. Bertsolariak beraiek ere petoa jantzita ikus daitezke BECen, jendea txartelak hartzen. Auzolanaren balio horiek ez dira beste gremio askotan ikusten. Zentzu horretan ere, txapelketa oso inportantea da. Eta Txapelketa hau euskal gizartearentzat, une honetan, izugarria izan da. Telebista aurrean une batzuetan 400.000 lagun egotea, hori sakon aztertzea da.

Ospakizunak eta ajeak

JM: Finalaren ondoren Irene emaztea eta biok Durangora joan ginen. Durangorekin beti izan dut harreman berezia. Gogoia duzu komentatzeko, Igorren iritzia jakiteko gogoia neukan. Baina ezin nuen. Lur jota nengoen. Ez neukan indarririk. Hanketako mina sentitzen nuen. Min fisikoa. Hiru garagardo hartu eta esan nion Ireneri “goazen Zumaiara, bestela hemen gelditu beharko dugu, baina ez parrandan, lotan baidzik”. Durangotik Zumaiara kotxean etorri nintzen neka-neka eginda.

AA: Gu Durangotik ez oso urrutira, Abadiñora, joan ginen. Sustrai eta biok, neskak lagunaren koadrila, eta Hendaiaiko lagun batzuk Elkarte batean bildu ginen. Sustrai-eta nahikoa azkar joan ziren, afaldu ondoren. Gu han gelditu ginen, laurak arte edo. Nik ez nuen nekerik. Finala nahikoa lasai bizi izan nuen. Emozio guztia distantzia batera hartu nuen eta inoiz baino lasaiago bizi izan dut Txapelketa osoa. Duela lau urte txikituta nengoen, baina aurrean nahikoa ondo. Biharamunean ere bai. Gerora hasi zitzaidan etortzen ajea.

JM: Gau hartan ere lo gutxi egin nuen. Bertsoak banaka erreparatzeko, hau egin banu, bestea egin banu... Ingurukoek esaten zidaten buelta gehiago ez emateko, final oso ona egin nuela, jendearen kinieletan nengoela. Hortxe, Ametsekin, Maialenekin... Gero hasi naiz poza gero eta handiagoa sentitzen. Egia esanda, nire izena hirugarren esan zutenean, horrek poz handia eman zidan. Ez nago ohituta. Satisfakzioa sentitu nuen, badakidalako zer lan egin dudan txapelketa honetan, nondik abiatu naizen, zer egoera pertsonalekin eta noraino iritsi naizen. Eta ikusten dudalako progresio batean noala oraindik. Egunak pasa ahala, gero eta gusturako. Oso aje gozoa izan da. ■

ERROMES BATEN BARNE BIDAIA

TESTUA: JUAN LUIS ROMATET
ARGAZKIAK: JUAN RAMON LLAVORI

Azken zazpi urtetan Konpostelako Santiagora egindako erromesaldietan bildutako argazkiak eta bizipenak 'Peregrinatio. Por el camino de la luz –Argiaren bidetik' liburuan bildu ditu Juan Ramon Llavorik. 80 irudiz gain, egile beraren idatziak biltzen dira bertan. Liburua Arkatzan, Otaño liburu dendan eta turismo bulegoan dago salgai Zumaian, 25 euroan.

Zazpi urtetan erromes batek bizi izan dituen esperientziak kontatu nahi izan ditut liburu honetan. Ez da, baina, kontaktuzen bilduma edo historia. Ipuin bat bezala landu nahi izan dut; bidaletan zehar bizi izan dudana barne esperientzia azaldu nahi diot irakurleari”, dio Llavorik. Esperientzia hau –“kontaktuzun, esaldi labur eta olerkiak dira”– argazkiekin jantzi du: “Urte hauetan argazki asko atera ditut, baina liburuan 80 besterik ez ditut sartu, niretzat oso bereziak direnak”.

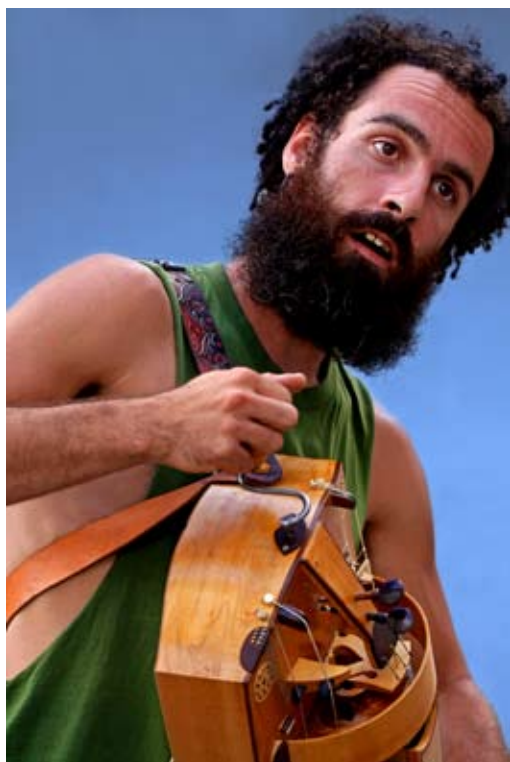
Santiago hainbat erromesaldi egin ondoren, liburu hau argitaratzeko une egokia dela ikusi du. “Zazpi urtetan lantzen joan naizen proiektua da eta uste dut hartu duen maila ikusita, erakusteko garaia zela”. Lehen tirada (1.500 ale gaztelaniaz eta 500 euskaraz), gainera, bere diruarekin ordaindu du: “Lan edo sentipen hau erakusteko gogoia nuen eta uste dut arriskatu beharra nuela. Liburu hau neuk argitaratzea ametsa zen, lan oso pertsonala da eta. Azken finean, argazki eta idatzi hauen bitartez nire bihotza erakusten ari naiz”.

Liburuak badu, baina, beste helburu zabalago bat: “Donejakue Bideko benetako esanahia berreskuratzea. Nire ustetan, bide espirituala da Donejakuekoa, baina bidea egitea moda bihurtu da eta gero eta turista gehiago inguratzen dira. Masifikazio horrekin Bidearen funtsa edo berezko sentimendu hori galtzen ari da. Horrekin puskatu beharra dagoela uste dut eta liburu honekin horretan lagundu nahi dut”.

Munduko hainbat lekutan ibilia, garbi dago Llavorik bereziki maite duela Santiagorako bidea. “Barruko bizitzaren oreka aurkitzen dut hor. Goizean goiz jaikitzen zarenetik egin behar duzun gauza bakarra ibiltzea da. Gizakiok jaio eta berehala zer egin nahi izaten dugu? Ahal dugun moduan tente jarri eta oinez ibili. Zerk bereizten gaitu gizakiok abereengandik? Jaikita oinez ibiltzea eta pentsatzea. Hori egiten da bidean. Gainera, bizkarrean motxila bat daramazu. Hori etxearen eta norberaren bizitzaren kargen metafora bezala

23. orrialdean jarraitzen du.

"Bide espiritual da Donejakuekoa, baina bidea egitea moda bihurtu da eta gero eta turista gehiago inguratzen dira. Masifikazioarekin Bidearen funtsa edo berezko sentimendu hori galtzen ari da."

Maluta
jatetxea + taberna

oilasko erreak • kasxuelitak • ogitaratekoak
Izaga, 2 Tel. 943 860 224

CROISSANTERIA

pizzak
hanburgesak
bokatak...

marina

Baltasar Etxabe, 2 Tel. 943 86 22 46

Maxi
ileapaindegia
solarium estetika

etxezarreta, 9 tel. 943 861 021 lasonet.com/maxi

MENDI - ONDO C.B.
Elektrizitatea

Urola plaza, 21 tel. 943 860 074 - 943 861 569

METRO
taberna

ogitaratekoak
pintxoak

Upela plaza, 7
tel: 943 537 901

"Muagi"

errehabilitazioa
kirol medikuntza
fisioterapia

RPS: 034/97 Aita Mari, 3. blokea tel. 943 861 691

Nikol Enea

TABERNA

Amaiako plaza

OSA
BERNIZATUAK

Zoruen kutxilaketa eta bernizaketa
Parketa jartzea

Estazioako kalea, 12 tel. 943 861 412 - 686 364 149

OSKARBI
KIROLAK

Alai Auzategia, 14 • Arrantz, 1 Tel. 943 143 112
oskarkitiroiak@euskalnet.net

OSTOLAZA

OSTOLAZA ZUMAIA, S.L.

Joxe Mari Korta Indusirigunea, A1 - 4. pab. 20750 Zumaia (Gipuzkoa)
Tel. 943 86 50 68 • Faxa 943 86 13 45
www.ostolaza.com • e-mail: ostol@ostolaza.com

Ostolaza
Altzariak

Julio Beabide Ibiltoikia, 1
20750 ZUMAIA (Gipuzkoa)
mueblesostolaza@euskalnet.net Tel./Faxa: 943 86 13 25

OTEZURI
KAFETEGIA

Gosariak
Ogia
Egunkariak

Sagarbidea, 4 Tel. 943 143 401

PAPER diseinu grafikoa

Roberto Gutierrez

696 211 111 • rgutierrez@rgutierrez.org • www.rgutierrez.org

La Prima Vera
pizzeria

Aita Mari, 17, behea
tel. 943 247 011

matet
argazkiak

Juan Belmonte, 4, behea tel. 943 860 971

SOLOZABAL AUTOESKOLA

- Klase teorikoak zein praktikoak norberak nahi dituenean.
- Klase teoriko ikusentzunezkoen abantailak erabilia.
- Merkantziak eta bidaiariak garraitzeko eta nazioarteko agentzietarako ziurtagiriak lortzeko ikastaroak.

P. Etxezarreta, 16 bis tel./faxa 943 861 416

ikus daiteke. Hori lantzea eta horretan sakontzea oso garrantzitsua da bidea egiten duzunean. Azken finean, pausoka-pausoka gauza asko lortzen dituzu. Pausoka bideko ate guztiak zabaltzen doaz”. Bidearen funtsa berreskuratzeaz gain, liburu honen argitalpenak badu beste helburu materialago bat: “Gastuak estali ondorengo lehen 3.000 euroak Pondako monasterio batera bideratuko dira. Monasterio hori Spity Valley-en dago, Himalaian. Moja budisten monasterioa da eta sukaldea behar dute. Neguan zero azpitik 10 eta 20 graduko tenperatura dute. Sukaldea ez dute janariak prestatzeko bakarrik behar; komentu osoak sukaldearen inguruan, sukaldearen berotasunean egiten du lo. Premiazkoa da beraientzat”.

Erakusketa ere bai

Liburuarekin batera, erakusketa antolatu du nahi du Llavorik. “Zazpi urte hauetan zehar Donejakue Bidearekin lotura zuzena duten lanen bilduma egiten joan naiz. Proposatzen dudana erakusketak hiru atal izango ditu. Lehenengo atala margolarien, eskultoreen eta zeramika egileek osatuko dute; lan literario bat ere jasoko du, 2006. urtean Kubako poesia sari nazionala irabazi zuen Julia Abadena. Bigarren atala har-

"Erakusketa ez dut harrokeriagatik egin, ez da niretzako, munduko herritar guztientzat baizik."

ginek osatzen dute; panel batzuk egingo dituzte dokumentazio oso zaharrenekin eta panel horietan harginen lana jasotzen da, eta horietan Bidean zehar aurki daitezkeen eliza, katedral edota herriei buruzko informazioa emango da. Erakusketako azken atalean nire argazkiak eta testuak bilduko dira”.

Bere bidaietan zehar ezagutu dituen artistek egin dituzte lanak erakus-

keta horretarako. Bakoitza jatorri desberdinekoa bada ere (Irakeko zeramikagilea, Kubako idazle eta artistak, euskal eskultoreak...), denek gai berberaren inguruan jardun dute: Donejakue bidea. Artista ezagunek eman diote baiezkua erakusketan parte hartzeari: Koldobika Jauregi, Mikel Etxeberria, Ander Hormazuri eta Luisi Aldaburu zumaierak... “Artista kubatarrek ere hartzen dute parte. Haietzat aukera ezin hobea da beren mugetatik kanpo lanak erakusteko”.

Erakusketa ibiltari honek bere bidaia amaitzen duenean, bere ametsa da erakusketa osoa Donejakue bideko hiri batean gordetzea denbora luzerako, “jendeak ikus dezan. Erakusketa ez dut harrokeriagatik egin, ez da niretzako, munduko herritar guztientzat baizik”. ■

INGURUMENA BIOTOPO BABESTUAREN ARAUDIA **EZBAIAN**

Espainiako Gobernuak helegitea aurkeztu du biotopo babestuaren kontra, itsasoko eremua antolatzeko eskumena berari dagokiola argudiatuz. Auzia argitu bitartean, biotopo babestuak indarrean jarraitzen du eta Aldundiak 2010erako zehaztuta duen kudeaketa plana betetzeko asmoa du.

TESTUA ETA ARGAZKIA: GORKA ZABALETA

2009ko otsailaren 10ean izendatu zuen Eusko Jaurlaritzak ofizialki biotopo babestu Zumaia eta Deba arteko kosta lerroa, itsaslabarren balio geologikoa, paisaiaren edertasuna eta itsas eremuko ekosistema aberatsak babesteko. Aurretik izan ziren bilerak eta eztabaidak Zumaia-ko eta Debako hainbat talderekin –naturazaleak, arrantzaleak, ehiztariak eta baserritarrak, besteak beste–, gehiengoaren gustuko araudi bat adosteko helburuarekin. Biotopo babestuaren kontrako jarrerarik ere ez da falta izan prozesua martxan jarri zenetik. Baina eztabaidak eztabaida, kontua da duela ia urtebete Eusko Jaurlaritzak bedeinkapen guztiak eman zizkiola biotopo babestuari, araudi propio eta guzti, eta orduz geroztik Aldundiari egokitu zaiola naturgunearen kudeaketa.

Bada, inuxente egunaren biharamunean, bat baino gehiago harri eta zurutziko zuen titularra zekarren Zumaia-ko Natur Taldearen blogak, albistea jasotzen lehena: “Biotopoa inpugnatu du Estatuak”. Artean informazio askorik ez, baina auziaren muina jasotzen zuen jada lehen albiste hark: “Konpetentzia-azua omen da, eta biotopoaren itsas sektorearekin zerikusia dauka”. Espai-

niako Gobernuak dio Jaurlaritzak ez duela eskumenik itsas eremu hori antolatzeko, ahalmen hori beraiei dagokiela, eta bere eskumenak defenditzeko beste aukerarik ez zaiola gelditzen biotopo babestuaren kontrako helegitea aurkeztea baino.

Hainbat galdera sortu dira albistearen ondotik. Batzuk auziaren nondik norakoan gainekoak: Espainiako Gobernuarena bada eskumena –hori nahikoa garbi omen dago–, nola egin dezake Jaurlaritzak halako hanka sartzea? Jakinararen gainean hartu al zuen erabakia? Espainiako Gobernuak zergatik aurkeztu du orain helegitea, araudia onartu eta ia urtebetera? Orain Jaurlaritzan PSE dagoela kontuan hartuta, nola kudeatuko dute auzia? Beste batzuk helegiteak izan ditzakeen ondorioen gainekoak: Zer eragin du auzi honek naturgunearen babesean? Biotopo babestua bertan behera gelditu al da? Itsas eremuaz hitz egiten dutenean, marea arteko gunea ere sartzen al da? Eta labarrak?

Galdera gehienak erantzuteke daude oraindik. Dena den, Noticias de Gipuzkoa egunkariak argitaratu du Espainiako Gobernuak lau baldintza jarri zituela

biotopo babestuari bere oniritzia emateko. Itsas eremua arauditik kanpo lagatzea zen haietako bat, hain zuzen ere. Bistan da Jaurlaritzak ez zuela baldintza hori aintzat hartu. Jakinararen gainean hartutako erabakia da, beraz.

Auzia momentuz epaile baten esku dago, baina ez dirudi politikaren bide guztiak agortu direnik. Zaila dirudi biotopo babestua aurrera ateratzeko eginiko lan guztia pikutara bidaltzea, are gehiago orain Madrilan eta Gasteizen alderdi berberak agintzen duela kontuan izanik. Espainiako Gobernuak aitortu du ez duela zalantzan jartzen naturgunearen balioa, bat egiten duela hura babesteko helburuarekin. Jaurlaritzak hainbat azalpenekin igorritako txosten bat ere aztertzen ari direla jakinarazi dute Madriletik. Ikusteke dago, beraz, auzia nola amaituko den.

Bitartean, epaile batek kontrakoa esan arte, biotopo babestuak indarrean jarraitzen du, eta Gipuzkoako Aldundiari dagokio bere kudeaketa. Hala, 2010erako aurreikusitako plangintzarekin aurrera egingo dutela iragarri du Aldundiak. Ibilbideen sarea antolatzea izango da lehen zeregin nagusia. ■

Gernika parkeko eskultura

Iñaki Olazabalen eskultura bat jartzearen aldeko mozioa onartu zuen Udal Plenoak 2009ko azken batzarrean. Eskulturaren aukeraketa lehiaketa publiko bidez egitea hobesten du Udal Gobernuak, baina alkateak jakinarazi duenez Udal Plenoaren erabakia errespetatuko du. Goiko irudian ikus dezakezue eskultura multzoaren argazki-muntaia.

INKESTA

Herrian zehar aparkatuta dauden karabanak eta autokarabanak arazo bat direla uste al duzu?

JASOTAKO BOTOAK: 317

8	Berdin zait (% 2,52)	
Ez		153 (% 48,26)
Bai		156 (% 49,21)

Leizatarrak ETB1en

Perretxikoen inguruko Udazken Loreak telebista saioan agertu ziren Leizatarrak. Webgunean ikus dezakezue bideoa.

Zeelanda Berrira egindako bidaiaren kronika argitaratu du Imanol Sesmak Dinky-di blogean.

Rosi Garbiketak

Etxeak eta dendak
Enpresa eta auzo lanak
Arropa garbiketa eta tindaketa

Basadi, 3-A tel. 943 016 353

talaja
taberna • jatetxea

Santiago auzoa, 4 Tel. 943 143 370

TALAI-PE
jatetxea-erretegia

Arrainak, mariskoak eta txuletak parrillan
Julio Beobide ibiltokia Tel. 943861392

Tapaia
Taberna

Erribera kalea
20750 ZUMAIA (Gipuzkoa)
tel. 943 861 973

Txingurri
loradenda

Loradenda Lorazaintza
erribera, 1 tel. 943 860 778
tel. 943 861 180 655 703 343

Nekazaritza Injineru Teknikoak

Urola 2000, s.l.
Aroztegia

*Erakuntzen akabera eta dekorazioak
*Baserrien zaharberritzea
*Enbarkazio konponketa
*Ate, zokalo, tarima eta pertsiak
*Armairu enpatatuen aurrealdea
*Aroztegi metalikoak

Trenbide pasealekua, 1 tel. 943 143 505 - 619 424 323

UDABE
jatetxea

Eguneko menua
Plater konbinatuak
Kaxuelitak

Estazio-loka kalea, 20 Tel. 943577692

Xanti
Xanti Osa
Arantxa Azkue

Amalako plaza, 13
tel. 943 860 914
657 794 153
Denda: tel./faxa 943 862 385

xirula

Argazki eta bideo erreportaiak
Errebelatzeak
Kamarak
Musika

Erribera kalea z/g tel. 943 861 705

Zalla

• plater konbinatuak
• ogitartekoak
• oilasko erreak

Uph Plaza 3 • 943 86 23 87 ZUMAIA

zapateixa
konponketak

Oinetako eta
erropa
konponketak

Produktu eta
material
ekologikoa

Zunbilo kalea 8 • 20750 Zumaia • 943 861 252 • 652 727 740

Zumaia Hotela
Jatetxea
Kafetegia

Alai auzategia, 20750 Zumaia tel. 943 143 441 faxa 943 865 161

Zerbitzu Ofiziala

ZUMAIA MOTOR

Santiago auzoa, 22
tel. 943 143 143 faxa: 943 865 161

ZUMAITA
PRACTICAS AUTO-ESKOLA

• Gidabaimen guztiak ateratzeko baimendua
• Praktika eta azterketak Azpeitian
• GURE HELBURUA:
Gidari trebe eta profesionalak egitea

Basadi, 12 - behea • tel. 943 86 10 18 • ZUMAIA

Zumaia optika

Txomin Agirre kaia, 6 tel./faxa: 943 143 057

Ikastegi homologatua

Golden Gate
Institute
hizkuntz eskola

Erribera kalea 1 bis, behea
tel./faxa 943 865 020
goldengateinsti@telefonica.net

TXALAPARTA
OPARIK

Angelo Soraza, 2
20750 ZUMAIA
(Gipuzkoa)
tel. 943 143 089
faxa. 943 430 637

Mila Mendizabal eta Rafael Manzisidor

Artadiko elizaren zaindariak

SAN MIGELEN LAGUNTZAILEAK

Mikel Deunaren irudia ageri da aldarearen goialdean, eskuan lantza luzea eta zorrotza duela, deabruaren gorputza zapaltzen. San Migel da Artadiko parrokiaren zaindaria. Eliza honek, baina, baditu beste bi zaindari ez hain zerutiarrak: lurrari lotuta dauden Rafael eta Mila, Torrontegi baserriko senar-emaztea. 1980ko hamarkadaren amaieran hasi ziren laguntzen eta gaur egun arte beraiek arduratu dira elizaren eguneroko bizitzaz.

TESTUA: JUAN LUIS ROMATET
ARGAZKIA: GORKA ZABALETA

Bikotea puntuan heldu da hitzordura. Atarian zain gauden kazetarioi urduritasun puntu batekin begiratzen digu Milak. Ez du protagonismorik nahi; lana ondo egitearekin konforme da. Elizako atea ireki eta sakristiarako bidea erakutsi digute. Rafaellek argiak pizten dituen bitartean, Milak orri batzuk erakutsi dizkigu: elizkizunetako irakurgaiak dira. “Zumaiako parrokiatik bidaltzen dizkigute. Meza apaizak eman behar duenean luzeagoa izaten da, sermoia edo, orain esaten den bezala, homilia ere izaten du eta. Meza nik eman behar dudanean laburragoa izaten da. Ordu laurden edo hogei minuturako amaituta dago”, dio Milak. Arrazoi desberdinak direla medio apaizak ezin duenean jo Artadira, Milak berak ematen du meza.

“Baina ez pentsa bakarra naizenik. Goierrin eta beste eskualde batzuetan ugariak dira meza ematen duten emakumeak”.

Apaizen falta da Eliza katolikoak pairatzen duen arazoetako bat. Oraingo apaizak adinean aurrera doaz eta gutxi dira seminarioan sartu nahi duten gazteak. “Hala ere, ahalik eta parrokia gehienetan eman nahi da oraindik meza”, dio Rafaellek. Zumaian hiru apaiz daude eta igandero bost meza eman behar dituzte (bi Zumaian eta bana Aizarnazabal, Artadin eta Oikian). Hiru apaizetatik bi, Joxe eta Joxe Mari, dagoeneko erretirata daude eta osasun arazoak ere izan dituztenez, arduradunek ez dute nahi meza bat baino gehiagoz arduratzea. “Eliza txikietara joatea Jabier

BI HITZETAN

Adinak: Rafaellek 59 urte ditu eta Milak 56.

Lanbidea: Rafaellek mantenamendu lanak egiten ditu Guascor enpresan. Mila etxekoandrea da.

Artadin: 1980eko hamarkadan hasi ziren laguntzen. Milak meza eman izan du; Rafaellek elizako mantenamendu lanak egiten ditu.

parrokoari egokitzen zaionean, ez da arazorik izaten. Baina beste bie egokitzen zaienean, horiek ezin izaten dute denera heldu. Batzuetan Zarauztik laguntza jasotzen dugu. Baina une zehatz batzuetan apaiza ezin denean etorri, geuk ematen dugu meza”.

Izan ere, Milarekin gertatu bezala, laikoek mezaren ardura har dezakete, baina ezin dute kontsagrazioa egin. “Ebanjelioa irakur dezakegu, jauna eman ere bai. Egin ezin dugun gauza bakarra kontsagrazioa da, hau da, ogia eta ardoa Jesukristoren gorputza

eta odola bihurtzea. Hori apaizak egin behar du”. Elizaren baitan gauza asko aldatu direla uste du Milak. “Pentsa, lehen jauna ukitu ere ezin genuen egin. Orain laikoek meza eman dezakegu eta Rafael bera joan ohi da eliza-ko korura jauna ematera. Esan daiteke

"Une zehatz batzuetan apaiza ezin denean etorri geuk ematen dugu meza"

gertutasun handiagoa dagoela orain; edozeinek har dezake parte elizkizunetan. Baita zeuk ere, nahi izanez gero”.

“Nahikoa urduritasun izan nituen hasiera hartan”, dio Milak lehen meza haiek gogoratzen dituenen. Beste fe-

dedun asko bezala, irakurgaiekin hasi zen. “Apaiza etortzen denean nik egi-ten ditut oraindik irakurgaia, baina meza ematea niri egokitzen zaidanean, norbait behar izaten dut laguntzeko, argi daukat eta ez dudala meza bakarririk eman nahi. Horrelakoetan Zumaiako parrokiara deitzen dut”. Hasierako urduritasun hori oraindik ere mantentzen badu ere, beste sentimendu batzuk bizitzeko aukera ere izan du. “Azkenekoan meza eman ondoren kanpora atera nintzenen zorionak jaso nituen. Oso polita izan zen. Egia esan, oso ondo hartuak izan gara. Ez dugu arazo bat bera ere izan”, dio elizako aulkietan eserita gaudela.

Artadiko elizak azken urteetan izan dituen berrikuntzen isla dira aulki hauek. “Guascor enpresako jabe Jose Maria Gutierrezek eman zituen”, du gogoan Rafaelak. Lanorduetatik kanpo, Rafael bera izan da azken urteetako berritze eta mantenu lanez arduratu dena. “1988. urtean hasi nintzen laguntzen, bobeda gaineko teilatua erori zenean”. Teilatua amaitu ondoren, eliza barruko lanekin hasi zen. Aldarea, sakristia barruko komuna edota kanpandorrera igotzen den burdinazko eskailera berria dira horren adibide. “Lehengo egurrezko eskaile-ra nahiko arriskutsua zen; pipiak janda zegoen eta metalezkoa egitea pentsatuen. Goraino eramaten zuen eskailera, berriz, karakol formakoa zen. Haren egurra oraindik gordeta daukat eta egunen batean, denborarekin, egur harekin egindako barandaila jarriko diot. Aldarean berriz, metalezko hodi batzuk erabili nituen jainkoaren eskuak irudikatzeko eta haren gainean marmolezko plaka bat jarri genien”. Pontea ere berrituta dago. “Elizaren atzealdean zegoen hasieran, baina

puskatuta zegoelako edo, soro batean botata aurkitu genuen”. Konponketa lan batzuk egin ondoren, aldarearen eskuinaldean dago orain bataiarria ura borborka duela.

Lanek amaituta dirudite, baina parrokiak etengabeko konpromisoa eskatzen du. Margotze lanak ez direnean, berogailu sistema jarri edo matxuratu-tako zerbaiten konponketa izaten da. “Lantokitik aterata hona etorri ohi da. Esan daiteke etxean ia ez dugula ikusi ere egiten”, dio umoretsu Milak. Parrokiako erlojua aldatzea dago orain Rafaelen miran. “Erlojua mekanikoa da eta generadore baten bitartez dabil. Aldatzeko eskaera dagoeneko aurkeztu dugu Udaletxean”.

Hiru parroko ezagutu dituzte San Migelko parrokiari hasi zirenetik. “Denekin oso ondo moldatu gara. Asentxio (Elustondo) zegoela hasi ginen eta gaur egun dagoen Jabier (Zubizarreta) hirugarrena da”. Tartean Txomin Zabaleta egon zen eta hura bikario zela egin zituzten lan gehienak. “Egundoko animuak ematen zizkigun lan egiteko. Gauza asko egin zituen Artadiko elizaren alde”, dio Milak. Agerian dago Artadiko parrokia maite dutela. Neke puntu bat ere sumatzen da, baina: “Norbaitek laguntza eskaini nahi badu, ateak zabalik izango ditu. Semeak esaten digu batzuetan: ‘Ez al duzue dagoeneko nahikoa lan egin?’”.

Amaierarako utzi dugu azken aldian hainbat zalaparta sortu eta Gipuzkoako elizbarrutiko giroa mindu duen gaia: apezpiku berriaren hautaketa. “Ez dakigu zer gertatuko den. Herrietako ahotsak entzutea komeni zaio, bestela arazoak izan ditzake eta. Hala ere, hemen agintzen duena horko hori da”, dio Milak gurutzeari begira. ■

URTARRILA eta OTSAILA

URTARRILA

Osteguna, 14
22:15ean Aita Marin Zine
foruma: "Si la cosa funciona"
Larunbata, 16
20:00 eta 22:30ean antzerkia,
TXALOren "LAS
VACACIONES DE JOSEFA"
Larunbata, 23
19:00etan
CIUDAD DE EIBAR ganbara orkestra
Osteguna, 28
22:15ean Aita Marin Zine Forum
"La cuestión humana"
Ostirala, 29
19:00etan, Erkibe kultur
taldeak antolatuta, hitzaldia
Alkoholismoaren inguruan,
Patxi Ezkurraren esku.
22:00etan Aita Marin,
antzerkia "ARRASTOA"

OTSAILA

Otsailaren 12an hasita: INAUTERIAK.
Ostirala: Musika eskolarekin
"PIRATAK" Ikuskizuna
Gauetan: Zumaiaiko Musika
Banda eta San Pedro
abesbatzarekin, Inauteri festa.
Larunbat arratsalde-iluntzean:
- Eta haurrentzat eta Helduentzat
Mozorro lehiaketa
Otsailak 15, astelehena
Pirritx eta Porrotxen
Inauteritako saioa
Otsailak 26, 22:00etan Aita
Marin, antzerkia
TIZZINA TEATROren
"Exitus" antzezlan

INAUTERITAKO KARTEL LEHIAKETA

Oinarriak:

- Gaia eta kartel testua:
"Zumaiaiko Inauteriak 2010"
- Zumaiairei dago zuzendua;
bakoitzak gehienez 3
lan aurkez ditzake
- Teknika / neurria: marrazkia
(era digitalean aurkeztuak ere

ontzat ematen dira). DinA
3 neurria (297x420mm)
- Egilearen izena eta datuak kartazal
itxi batean ekarriko dira
- Aurkezteko epea eta lekua:
Foronda kultur etxean,
urtarrilaren 22a baino lehen.
- Epaimahaia Festa Batzordeak
osatuko du, eta saria 380 eurokoa

da. Kartela irabazlea Udalaren esku
geratuko da eta Inauteritako festa
egitaraua kaleratzeko erabiliko da.
- Aurkeztutako kartelekin
erakusketa bat egiteko aukera
ikusiko da Forondan, eta irabazi
ez duten kartelak erakusketa
itxi eta hurrengo 15 egunen
barnean jasoko dira.

2010 URTARRILAK 28 OSTEGUNA, 22:15ean

Izenburua: **La cuestión humana** (2007) 140 minutu
Zuzendaria: **Nicolas Klotz**
Aktoreak: **Mathieu Amalric, Edith Scob, Michael Lonsdale, Lou Castel.**
Gidoia: **Elisabeth Perceval**
Argazkia: **Josée Deshaies**
Musika: **Syd Matters**

Alemaniko petrokimika bateko enpresako giza baliabideetako psikologo baten borrokak eta arazoen bidez Nikolas Klotz zuzendariak eta Elisabeth Perceval gidolariak kontu bat frogatzen dute: Naziak erabiltzen zuten hizkuntza (holokaustoari "azken irtenbidea" deitzea, adibidez) eta gaur egungo monopolio eta korporazio handiek erabiltzen dutena ber-bera dela. Baina hau ez da filmaren meritu bakarra, psikologo honen lana agertzearekin batera Klotzek memoria historikoaren garrantzia azpimarratuko du eta hatzarekin seinaltatzen digu gaur egungo gizartean totalitarismoa logika kapitalistez mozorrotuta sartu

dela, eta ezer gutxi egin dela hori ekiditeko. Filmean ikaragarriak dira, bereziki, psikologoa eta multinazionalen zuzendaria elkarren kontra jartzen diren eszenak. Ez da pelikula erraza, kontzientzia hartzea eskatzen duelako, baina filmaren argitasun apartak pelikula ikustea oso gomendagarria bihurtzen du, batez ere ahal denik eta mundu ederren eta askatuenean bizi garela uste dutenentzat. Aktore frantziarraren bere azken urteetako ibilbidea frogatuz bezala (filma oso onetan soilik egiten du lan) Mathieu Amalric-en (psikologoa) lana ikaragarri ona da. Europako aktore onenetakoa baten aurrean gaude.

"Muagi"

Medikuntza eta errehabilitazioa

FISIOTERAPIA

Maider Olazabal

**KIRURGIA OROKORRA
LISERI-APARATOA**

Juan Ignacio Alberdi

AKUPUNTURA

Eduardo Troncoso

Libe Ilarramendi

Aita Mari poligonoa, 3, blokea
Tel. 943 86 16 91
Zumaia

RPS: 066/02

Alai auzategia, 12 Tel: 943 86 02 58 ZUMAIA

Itzurun zuhaitz bidea, 1 Tel: 943 86 24 30 ZUMAIA

• Txarkuteria bikaina

• Inguruko baserrietako haragirik onena

• Geuk aurrez prestatutako jaki goxoak

Zine forum saioak

Negua 2010

Ostarrena
Zine klub taldea

Zumalako Udala

GIPUZKOAKO
FORU ALDUNDIA

urtarrilak 14: Si la cosa funciona
urtarrilak 28: La cuestión humana
otsailak 11: París
otsailak 25: Gigante
martxoak 11: (500) días juntos
martxoak 25: Man on wire

ERROTA

OPIL OKINDEGIA

*era guztietako tarta
eta pastelak*

LABEA:

Santixo auzoa TEL: 943 86 00 00

Erribera, 2 TEL: 943 14 30 01

Juan Belmonte, 5 TEL: 943 86 03 00

Basadi, 4 TEL: 943 14 32 21

P. Etxezarreta, 42 TEL: 943 86 25 28

Alai, 8 TEL: 943 86 25 60